

Stanovisko Výboru regionů „Provádění iniciativy Východní partnerství v Bělorusku a rozvoj spolupráce mezi místními a regionálními orgány v Bělorusku a v EU“

(2011/C 42/11)

VÝBOR REGIONŮ

- doporučuje EU, aby trvala na rozsáhlém, otevřeném a strukturovaném dialogu s běloruskými úřady, opozičními hnutími a občanskou společností, a dala Bělorusku najevo, že ratifikace dohody o partnerství a spolupráci a účinné využívání všech nástrojů Evropské politiky sousedství a partnerství (ENPI) a z nich plynoucích hospodářských výhod je možné tehdy, bude-li vláda naopak ochotna provést skutečné změny a respektovat právní stát a lidská práva a dále provádět reformy k posílení regionálních a místních orgánů;
- podporuje pokračování a rozšiřování stávajících forem územní spolupráce s Běloruskem, mj. prostřednictvím vhodných programů INTERREG v příhraničních regionech EU, a povzbuzuje tamní samosprávné orgány a nevládní organizace k dalším projektům, podporujícím pěstování přeshraničních vztahů a lepší propustnost hranic;
- důrazně vyzývá běloruskou vládu, aby do běloruské delegace na parlamentní shromáždění EURO-NEST vyslala i zástupce opozice;
- vybízí představitele běloruských samosprávných orgánů a zástupce demokratických nevládních organizací, aby se jako pozorovatelé účastnili shromáždění samosprávných orgánů členských států EU, a nadále tak podněcovali twinningové projekty a rozvíjeli výměnu osobních zkušeností mezi lidmi;
- doporučuje, aby se ještě více stavělo na zavedených platformách výměny názorů, jakými jsou např. Fórum občanské společnosti nebo Minské fórum při sídle Mezinárodního sdružení pro vzdělávání a výměnu Dortmund v Minsku (IBB Johannes Rau), a aby byl systematicky prohlubován a institucionalizován dialog mezi oficiálními představiteli Běloruska, opozicí, nevládními organizacemi, vědci a médii.

Zpravodaj: pan Werner Heinrich Jostmeier (DE/ELS), poslanec zemského sněmu spolkové země Severní Porýní-Vestfálsko

I. POLITICKÁ DOPORUČENÍ

VÝBOR REGIONŮ

1. poukazuje na význam Běloruska, jeho dějin, kulturní identity a kulturního dědictví. Právě tyto aspekty činí z Běloruska klíčový stát pro celkový vývoj východní Evropy a most mezi východem a západem pro další spolupráci Evropské unie se státy bývalého Sovětského svazu. Účast Běloruska na Východním partnerství má tudíž vysoký strategický, hospodářský a kulturní význam pro naše členské státy;

2. současně uznává, že je třeba zohlednit historický a kulturní vývoj při způsobu přibližování Běloruska k EU prostřednictvím pečlivého výběru a uplatňování nástrojů EU k demokratizaci a modernizaci regionálních a místních samospráv;

3. poukazuje na to, že pokrok Východního partnerství ve všech státech účastnících se Východního partnerství musí být hodnocen diferencovaně a individuálně. A to právě z důvodu, že neexistuje univerzální způsob demokratizace států, což platí zejména u bývalých komunistických států východní Evropy, které mají ze své minulosti pouze málo zkušeností s právním státem, sociální mobilitou a tržně hospodářskými svobodami. Výbor regionů se domnívá, že každá země má svoji historii a proto musí mít své vlastní tempo kulturního, sociálního a hospodářského vývoje;

4. zároveň zdůrazňuje, že stát jako Bělorusko, který je ochoten se účastnit Východního partnerství a jehož snahou je upravit vztahy s Evropskou unií a také s Radou Evropy, musí být také připraven dodržovat univerzální lidská práva a zrušit trest smrti, a tudíž chtít zahájit a provádět skutečné reformy, například prostřednictvím většího zapojení do twinningových projektů, rozšiřováním partnerství měst a pořádáním diskusních fór s organizacemi občanské společnosti a posílením meziregionální a přeshraniční spolupráce, zejména se sousedními státy Polskem, Litvou a Lotyšskem. Toto je nutné zejména v souvislosti se skutečností, že Evropská komise v říjnu 2010 znovu zhodnotí situaci ve vztazích k Bělorusku a učiní případně zásadní závěry týkající se budoucí spolupráce a další účasti na Východním partnerství;

5. poukazuje na to, že Výbor regionů jako občanům blízká instituce regionálních a místních orgánů je pro Bělorusko skutečným partnerem při další spolupráci v rámci Východního partnerství. Pestré kontakty se výborně nabízejí pro dorozumění s Běloruskem jako příspěvek k demokratizaci „zdola nahoru“ a zlepšení situace obyvatel Běloruska;

Strategické výzvy spolupráce mezi EU a Běloruskem a požadavky na běloruskou vládu

6. poukazuje na to, že dvoustranná dohoda o partnerství a spolupráci mezi EU a Běloruskem, vypracovaná v roce 1995, nebyla doposud Evropským parlamentem ratifikována, a chybí tak formální základ pro spolupráci, neboť snahy běloruské vlády v tomto směru doposud nebyly dostačující. Bělorusko není jako jediná účastnická země Východního partnerství (VP) plnohodnotným partnerem Evropské politiky sousedství (EPS), a zároveň nesplňuje standardní požadavky Rady Evropy a Evropské unie, mj. s ohledem na otázku moratoria na tresty smrti a popravu. Z tohoto důvodu připadají v současnosti pro Bělorusko v úvahu pouze jednotlivé mnohostranné programy a nástroje EPS;

7. podporuje rozhodnutí EU právě prostřednictvím lepší přeshraniční a meziregionální spolupráce zintenzívnit vztahy s Běloruskem a zapojit ho prostřednictvím iniciativy VP do finančních nástrojů EPS, další integraci s ohledem na nadcházející nové hodnocení EU týkající se spolupráce s Běloruskem v říjnu 2010 však podmínit další integraci pokrokem demokratizace, právního řádu a rozvojem občanské společnosti;

8. vítá, že byl Evropskou komisí přizván k příspěvku k VP a vyjadřuje ochotu a angažovanost místních a regionálních orgánů, v rámci všech dostupných prostředků podporovat VP a postupovat vůči Bělorusku vstřícně;

9. zaznamenal s potěšením, že běloruská vláda učinila v nedávné minulosti první kroky ke zlepšení situace lidských práv a směrem k právnímu státu, k nimž patří propuštění politických vězňů, souhlas s otevřením kanceláře delegace Evropské komise v Minsku a s konáním Fóra občanské společnosti, které se výslovně zasazuje za demokratizaci a posílení občanské společnosti v Bělorusku;

10. s uspokojením konstatuje, že nástroje EPS a akční programy jako TAIEX nebo EIDHR podporující uplatňování demokracie a lidských práv vedly k prvním zlepšením politické situace v Bělorusku;

11. vítá dále spolupráci Běloruska s Úřadem pro demokratické instituce a lidská práva (ODIHR) OBSE v oblasti volebních zákonů a povzbuzuje Bělorusko k tomu, aby tato spolupráce pokračovala i v souvislosti s blížícími se prezidentskými volbami na konci roku 2010/na počátku roku 2011, a aby byl zajištěn spravedlivý a transparentní průběh voleb. K tomu také patří umožnit působení mezinárodních pozorovatelů během voleb a umožnit jim přístup ke všem předvolebním a povolebním činnostem;

12. připomíná význam pozorovatelských misí Kongresu místních a regionálních orgánů Rady Evropy za účasti VR a doporučuje, aby se jejich společné delegace podílely na pozorování voleb v místních a regionálních orgánech Běloruska i v budoucnosti;

13. vítá od počátku roku 2009 převážně pozitivní vývoj vztahů mezi Běloruskem a dalšími státy VP. Diplomatické aktivity mezi Běloruskem a Ukrajinou, Gruzii a Ázerbájdžánem poukazují na samostatný, mnohostranný rozvoj regionální spolupráce zemí nacházejících se v prostoru mezi Baltským a Černým mořem;

14. s velkými obavami však konstatuje, že vztah EU a Běloruska je v první polovině roku 2010 ohrožen stagnací, a to z důvodu znovu narůstajících porušování lidských práv v Bělorusku, systematických represí vůči nezávislým nevládním organizacím a neuspokojujícím způsobem uskutečněných komunálních voleb, při nichž ze zhruba 25 000 celostátně připuštěných kandidátů byla pouze dvě procenta z opozice;

15. je zároveň vážně znepokojen posledními zprávami o omezování svobody tisku a znemožňování práce zástupců zahraničních médií, o omezení svobody etnických menšin v Bělorusku, o vykonání dvou rozsudků smrti v březnu, dále o restriktivních akcích a programech vůči zástupcům opozice před předvolebním bojem do komunálních voleb a o celostátní akci běloruské tajné policie proti kampani Tell the truth dne 18. května 2010, v jejímž rámci došlo k prohledání četných bytů a kanceláří zástupců opozice. Výbor regionů sleduje s rostoucími obavami současná represivní opatření vlády zaměřená na cenzuru svobody sdělovacích prostředků, zejména internetu, který má pro komunikaci mezi opozičními hnutími zásadní význam a bude hrát důležitou roli i při příští prezidentské volební kampani;

16. vyzývá důrazně běloruskou vládu, aby se vrátila zpět na cestu demokratizace a okamžitě zastavila ukládání a provádění trestů smrti, porušování lidských práv, zastrahování skupin občanské společnosti, jakož i omezování, znevýhodňování a diskriminaci etnických menšin v Bělorusku z politického, hospodářského, sociálního a kulturního hlediska;

17. důrazně apeluje na běloruské politické činitele, aby do příštích prezidentských voleb prokázali zásadní pokrok v následujících oblastech: fungující moratorium na trest smrti, rozsáhlá svoboda projevu, dodržování svobody sdružování a shromažďování, ochrana svobody náboženského vyznání, zajištění politických práv pro opoziční hnutí;

18. důrazně vyzývá běloruskou vládu, aby do běloruské delegace na parlamentní shromáždění EURONEST vyslala i zástupce opozice;

19. konstatuje, že jsou v Bělorusku s ohledem na regionální a místní samosprávu nezbytná rozsáhlá modernizační opatření, aby:

— byla dosažena fungující správní a daňová decentralizace;

— byla překonána asymetrie ve struktuře moci mezi silnou centrální vládou a slabou místní příp. regionální úrovní při přerozdělování financí a zdrojů;

— byly vytvořeny lepší strukturální podmínky pro partnerství veřejného a soukromého sektoru pro rozvoj veřejných služeb;

— byly zvýšeny správní kapacity podřízených oblastí;

20. je přesvědčen, že to přispěje ke zlepšení životní kvality běloruských občanů. Výbor regionů nabízí podporu při modernizaci samosprávných orgánů;

21. upozorňuje důrazně na to, že nové zmrazení vztahů mezi EU a Běloruskem by mělo negativní dopady na rozvíjející se zapojení občanské společnosti a na stávající proevropské naladění mezi běloruskými obyvateli;

22. poukazuje na význam živých partnerství mezi městy členských států EU a Běloruska, jako např. mezi Minskem a Bonnem. Partnerství měst jsou na základě rozsáhlých zkušeností, kontaktů a sítí důležitým pilířem další demokratizace Běloruska a přiblížení k EU. Motivují představitele státu a občany k tomu, aby svou angažovaností a vědomostmi k partnerství přispěli;

23. poukazuje s ohledem na regionální a přeshraniční spolupráci na zásadní podmínku dobrých sousedských vztahů s členskými státy EU Lotyšskem, Litvou a Polskem. Tyto vztahy musejí být přátelské a musejí přikládat všem etnickým menšinám v těchto zemích odpovídající politickou, hospodářskou, sociální a kulturní funkci, aby mohly být navázány dlouhodobé stabilní vztahy za vzájemného respektu;

Politická doporučení pro další spolupráci

24. doporučuje EU, aby trvala na rozsáhlém, otevřeném a strukturovaném dialogu s běloruskými úřady, opozičními hnutími a občanskou společností, a dala Bělorusku najevo, že ratifikace dohody o partnerství a spolupráci a účinné využívání všech nástrojů Evropské politiky sousedství a partnerství (ENPI) a z nich plynoucích hospodářských výhod je možné tehdy, bude-li vláda naopak ochotna provést skutečné změny a respektovat právní stát a lidská práva a dále provádět reformy k posílení regionálních a místních orgánů;

25. doporučuje v této souvislosti důrazně EU, aby v budoucnu příslib či provádění projektů humanitární pomoci a uplatňování finančních nástrojů ještě více vázala na pokrok při dodržování lidských práv a na zavedení fungujícího moratoria na trest smrti v Bělorusku. Současně musí EU nadále ve větší míře klást důraz na to, aby byly vynaložené prostředky účinně využity a prospěly humanitárnímu rozvoji a rozvoji právního státu v Bělorusku a nesloužily k podpoře autoritářských struktur a autoritářského režimu v Minsku;

26. doporučuje EU, aby i nadále pozorně sledovala vývoj vnitropolitické situace v Bělorusku až do konání nadcházejících prezidentských voleb koncem roku 2010 / začátkem roku 2011 a teprve poté vyvodila důsledky pro další spolupráci, a neprováděla nové hodnocení již na podzim 2010, jak je prozatím plánováno;

27. vyzývá CLRAE k tomu, aby sledoval volby v Bělorusku, zda přípravy a provádění odpovídají všeobecným podmínkám Rady Evropy. VR nabízí v této souvislosti pokračování dosavadní spolupráce při pozorování voleb;

28. doporučuje EU, aby do začátku roku 2011 předložila zvláštní průběžnou zprávu o vztazích s Běloruskem od doby znovunavázání kontaktů s Běloruskem v říjnu 2008, a sebekriticky posoudila vlastní působení v Bělorusku za posledních 24 měsíců a vyvodila z toho závěry pro další spolupráci s demokratickými nevládními organizacemi z Běloruska;

29. doporučuje všem evropským institucím, aby byly i nadále solidární s demokratickými aktéry v Bělorusku a posílili zejména kontakty k místním a regionálním samosprávám a kompenzovaly tak soustředění moci v Minsku. Cílem toho má být zapojit otevřené a demokraticky smýšlející činitele zejména na místní úrovni a v regionech hraničících s členskými státy EU do debat o spolupráci, a ovlivnit tak vnitropolitický vývoj v Bělorusku zdola nahoru;

30. doporučuje, aby se ještě více stavělo na zavedených platformách výměny názorů, jakými jsou např. Fórum občanské společnosti nebo Minské fórum při sídle Mezinárodního sdružení pro vzdělávání a výměnu Dortmund v Minsku (IBB Johannes Rau), a aby byl systematicky prohlubován a institucionalizován dialog mezi oficiálními představiteli Běloruska, opozicí, nevládními organizacemi, vědci a médii;

31. doporučuje zaměřit se při další konkretizaci obsahu diskusí s hnutími usilujícími o demokracii a s opozičními stranami v Bělorusku zejména na téma svobody sdělovacích prostředků a tisku, neboť běloruská vláda schválila od konce podzimu 2009 různá opatření zaměřená na omezení domácího a zahraničního tisku, jakož i regulaci internetu, což znesnadňuje nezávislé a svobodné informování a také činnost opozičních hnutí. Svobodné informování má zásadní význam především i vzhledem k nadcházející prezidentské volební kampani na konci roku 2010. VR může významně přispět k podpoře demo-

kratického dialogu s Běloruskem, když vyzve všechny běloruské instance, aby využívaly zejména technologie a možnosti nových médií (mj. Youtube, weblogy, Twitter a další sociální sítě), a usnadnily tak práci opozičních hnutí;

32. vyzývá v souladu s nástroji Východního partnerství národní úřady Běloruska k otevřenému, systematickému dialogu o decentralizaci, příp. posilování regionálních a místních orgánů v politickém systému Běloruska, a navrhuje k tomu následující tématické okruhy:

— řádná správa (good governance) a snižování byrokracie;

— udržitelný sociální a hospodářský rozvoj a politika soudržnosti;

— otázky související s pohraničním stykem;

— ochrana životního prostředí;

— kulturní činnosti;

— lepší rámcové podmínky pro malé a střední podniky;

— „kontakty mezi lidmi“ (výměna mládeže a partnerství měst);

33. vybízí představitele běloruských samosprávných orgánů a zástupce demokratických nevládních organizací, aby se jako pozorovatelé účastnili shromáždění samosprávných orgánů členských států EU, a nadále tak podněcovali twinningové projekty a rozvíjeli výměnu osobních zkušeností mezi lidmi;

34. podporuje pokračování a rozšiřování stávajících forem územní spolupráce s Běloruskem, mj. prostřednictvím vhodných programů INTERREG v příhraničních regionech EU, a povzbuzuje tamní samosprávné orgány a nevládní organizace k dalším projektům, podporujícím pěstování přeshraničních vztahů a lepší propustnost hranic;

35. povzbuzuje zejména příhraniční oblasti členských států EU Polska, Litvy a Lotyšska k dalšímu zintenzivnění přeshraniční spolupráce s obcemi a regionálními samosprávami v Bělorusku, např. v následujících otázkách:

— pohraniční styk, clo, podpora mobility (usnadnění vízového režimu) za účelem usnadnění přeshraničního cestovního ruchu a kontaktů mezi lidmi z Běloruska a sousedních členských států EU;

— migrace, opatření proti organizované trestné činnosti;

- přeshraniční otázky ochrany životního prostředí;
- podpora hospodářství a usnadnění přeshraničního obchodu;
- podpora při odborném vzdělávání a přípravě;
- společná kulturní setkávání, např. koncerty, výstavy umění a akce zaměřené na zlepšení společné kultury vnímání

minulosti a tím na zpracování mezilidských vztahů ovlivněných válkami;

36. vyslovuje se pro to, aby bylo i nadále využito nástrojů EPS k posilování přeshraniční výměny školáků, studentů a učitelů (ERASMUS, TEMPUS), a tím přispíváno k porozumění mezi lidmi z Běloruska a členských států EU, a tím byla podporována evropská myšlenka a povědomí týkající se angažovanosti občanské společnosti v Bělorusku.

V Bruselu dne 2. prosince 2010

předsedkyně
Výboru regionů
Mercedes BRESSO
